Redaktionssekreterare Anna Filipsson, tel: 08-790 34 88, e-post: anna.filipsson@lakartidningen.se

Patientjournaler på nätet var olagliga

Uppsala läns landstings försök med att ge patienter tillgång till journalen via Internet strider mot Vårdregisterlagen. Det säger Datainspektionen som prövat frågan. »Kafkaliknande«, tycker landstingets projektledare.

Landstinget i Uppsala län planerade att nästa år erbjuda 300 000 invånare tillgång till journalen med möjlighet att kommunicera med sin läkare över nätet. Redan nu hade 2 300 patienter fått denna möjlighet. Men nu kräver Datainspektionen att landstinget upphör med verksamheten. Det bärande argumentet är att den strider mot Vårdregisterlagen.

Enligt Vårdregisterlagen ska endast den som i sitt arbete behöver uppgifterna i ett vårdregister ha direktåtkomst till dem.

Landstingets projektledare Benny Eklund är förvånad.

– En väldigt konstig tolkning av en väldigt bra lag, säger han och påpekar att syftet med lagen är att skydda patienten genom att stänga ute obehörig personal.

– Nu skyddar Datainspektionen patienten mot patientens egen insyn, men det är ju till nackdel för patienten. Lagen avser ju naturligtvis personalen. När lagen skrevs fanns ju inte tanken på journaler på nätet.

Datainspektionen säger också att patientens tillgång till journaluppgifter ska föregås av en sekretessprövning i varje enskilt fall. Sekretess gäller då det är av synnerlig vikt för vården eller behandlingen att patienten inte har tillgång till uppgiften.

Vad gäller sekretessprövningen så rymde även detta system en sådan, enligt Benny Eklund. Samtidigt som läkaren antecknade i journalen gjordes en prövning av om detta borde bli tillgängligt. Om inte så stoppades tillgängligheten, man tryckte inte på »knappen«. Sekretessprövningen var i själva verket bättre än när den görs i efterhand då patienten ber om en kopia i ett brev, anser han.

När landstinget i torsdags fick del av beslutet gav Benny Eklund order om att tillgängligheten skulle stoppas. Men landstinget kommer att överklaga Datainspektionens beslut till Länsrätten i Stockholm.

Benny Eklund tycker att det är märkligt att Datainspektionen inte varslat om sin bedömning tidigare. Företrädare för Datainspektionen besökte projektet förra hösten för att gå igenom juridiska, säkerhetsmässiga och tekniska frågor, berättar han. Men Datainspektionen uttryckte inga tveksamheter vare sig då eller senare. Först när Dagens Nyheter beskrev projektet i augusti i år startade myndigheten den granskning som ledde till beslutet.

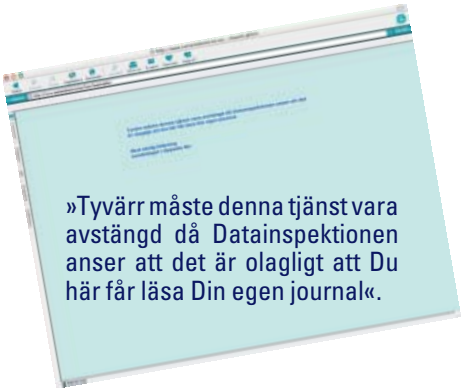

På webbplatsen möts patienterna nu av den här texten.

– Vi känner oss lite irriterade faktiskt, säger Benny Eklund.

Evalena Ödman på Datainspektionen var inte själv närvarande vid besöket förra hösten men säger att anledningen till besöket var en annan inspektion. Projektet med patientjournaler nämndes och att försöksverksamhet pågick vid en vårdcentral. Men Datainspektionen har inte tidigare gjort någon juridisk bedömning i frågan, säger hon. Om landstinget tolkat tystnaden som ett tyst godkännande kan hon förstå irritationen. Det var när Datainspektionen fick klart för sig att flera hundra tusen patienter kunde omfattas som inspektionen inleddes.

En möjlighet att göra datajournalerna lagliga kan enligt Evalena Ödman vara en särskild lag liknande den som gäller för uppgifter från skattemyndigheten.

Landstinget har satsat fem miljoner kronor, främst medel från EU och KK-stiftelsen, på projektet sedan 1997.

Elisabet Ohlin

»Inget nytt att psykiskt sjuka begår våldsbrott«

Enligt internationella studier står svårt psykiskt sjuka människor för cirka en tiondel av det dödliga våldet. Så förefaller det vara i Sverige också, såväl före som efter Psykiatrireformen i mitten på 1990-talet. Det framkommer i en rapport från Socialstyrelsen.

– Den största gruppen allvarliga våldsverkare är de personlighetsstörda, framför allt de som också missbrukar alkohol eller narkotika, och den gruppen omfattades inte av Psykiatrireformen.

Det säger Gunnar Kullgren, professor i rättspsykiatri vid Umeå universitet och vetenskapligt råd vid Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen fick i somras ett regeringsuppdrag att utreda om det i samband med våldsdåden i Gamla stan och vid Åkeshovs tunnelbanestation i Stockholm funnits brister inom den psykiatriska vården och socialtjänsten som kan ha haft betydelse för händelserna. När Socialstyrelsen nu är klar med utredningen redovisas emellertid inget som gäller dessa enskilda ärenden. I stället belyser rapporten mer generella brister i psykiatrin. Gunnar Kullgren har i samband med Socialstyrelsens rapport förutom litteraturstudier i ämnet gått igenom samtliga rättspsykiatriska undersökningar som gjorts i Sverige från 1992 till 2001.

Gunnar Kullgren anser att Psykiatrireformen var en bra och nödvändig reform men att den inte har nått de avsedda målen. Att den skulle ha lett till att de svårt psykiskt sjuka begår mer dödligt våld finns det inga belägg för.

– Men det är tillräckligt tragiskt att man vet att de har 5–10 procents ökad risk att begå våldsbrott, det är inget nytt och det borde mana till åtgärder.

I rapporten framkommer att personer med svår psykisk sjukdom eller personlighetsstörning som begår våldsbrott ofta redan har fått stora insatser från samhället, i synnerhet om de också har missbruksproblem. Men eftersom vården inte samordnats och helhetsperspektiv saknas så har den inte hjälpt patienterna tillräckligt.

Socialstyrelsen föreslår nu ökad samordning och mer forskning på området; dessutom behövs ytterligare resurser framför allt för att öka tillgången på akut vård och antalet slutenvårdsplatser. Resultatet från rapporten ska ligga till grund för den nya psykiatrisamordnarens direktiv.

Hela rapporten finns att läsa på www.sos.se, där finns dock inte Gunnar Kullgrens material.

Sara Hedbäck